

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. декана юридичного
факультету

Надія МОСКАЛЮК

2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-
педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІНІНОТ

Святослав ПИТЕЛЬ

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Міжнародне гуманітарне право»

ступінь вищої освіти - бакалавр

галузь знань - 08 Право

спеціальність - 081 Право

освітньо-професійна програма: «Право»

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Всього (год.)	Екзамен/ залік (сем.)
Денна	III	6	28	14	3	6	105	150	Залік
Заочна	III	6	8	4	-	-	138	150	Залік

31.08.2023
[Handwritten signature]

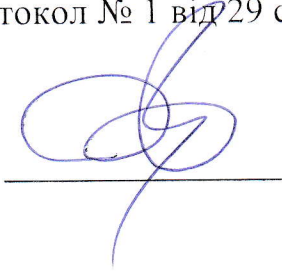
Тернопіль-ЗУНУ

2023

Робочу програму склали: завідувач кафедри міжнародного права та міграційної політики к.ю.н., доцент Жукорська Ярина Михайлівна, старший викладач кафедри міжнародного права та міграційної політики, доктор філософії Ногас Назар Ігорович.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародного права та міграційної політики протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри
к.ю.н., доц.

Ярина ЖУКОРСЬКА

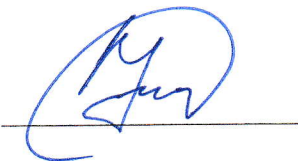
Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 081 «Право», протокол №1 від 31.08.2023 р.

Голова групи
забезпечення спеціальності
д.ю.н., проф.

Ірина ЛУКАСЕВИЧ-КРУТНИК

Гарант ОП

Наталія ЧУДИК

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис дисципліни «Міжнародне гуманітарне право»

Дисципліна – Міжнародне гуманітарне право	Галузь знань, спеціальність, ступінь, вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань - 08 «Право»	Дисципліна блоку вибіркових Мова викладання: українська
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність - 081 «Право»	Рік підготовки: Денна – 3. Заочна – 3. Семестр: Денна – 6. Заочна – 6, 7.
Кількість змістових модулів – 2.	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: Денна – 28 год. Заочна - 8 год. Практичні заняття: Денна – 14 год. Заочна – 4 год.
Загальна кількість годин - 150 год.		Самостійна робота: Денна – 105 год., Заочна – 138 год. Тренінг, КПЗ: Денна - 6 год. Заочна - Індивідуальна робота: Денна - 3 год. Заочна -
Тижневих годин – 10 год., з них аудиторних – 3 год.		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни «Міжнародне гуманітарне право».

2. 1. Мета вивчення дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» є оволодіння студентами знань про джерела і принципи міжнародного гуманітарного права; поняття і види збройних конфліктів та правовий статус її учасників; режим воєнного полону та воєнної окупації; засоби і методи ведення війни; захист культурних цінностей та цивільних об'єктів у збройних конфліктах; відповідальність за споєння військових злочинів та злочинів проти людства; а також – про міжнародноправові засоби захисту прав людини.

2. 2. Завдання вивчення дисципліни

Сформуувати здатність: ідентифікувати, формулювати та оцінювати проблеми у сфері міжнародного гуманітарного права, застосовувати інструменти, засоби та методи міжнародного гуманітарного права для їхнього вирішення; ґрунтовно досліджувати сучасні проблеми настання відповідальності за порушення норм МГП, переосмислювати її зміст та тенденції розвитку; оперувати специфічним категорійним апаратом, сучасними теоріями і концепціями.

Знати:

- особливості сучасного міжнародного гуманітарного права;
- джерела міжнародного гуманітарного права;
- місце міжнародно-правових норм в системі правового регулювання;
- основні тенденції розвитку міжнародного гуманітарного права;
- основні принципи міжнародного гуманітарного права;
- особливості співвідношення міжнародного гуманітарного і національних галузей права;
- правовий статус суб'єктів міжнародного гуманітарного права.

Вміти:

- користуватися міжнародно-правовими джерелами;
- застосовувати положення міжнародних договорів з участю України;
- тлумачити норми міжнародних договорів України з метою розв'язання спірних правових ситуацій;
- характеризувати національне законодавство з точки зору його відповідності міжнародному гуманітарному праву
- застосовувати норми МГП.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1 Загальні засади міжнародного гуманітарного права

Тема 1. Поняття і історія становлення міжнародного гуманітарного права

Розвиток ідей гуманізму від найдавніших часів до сьогодення. Перші спроби нормативноправового врегулювання правил ведення війни та поведіння із військовополоненими і мирним населенням. Створення Міжнародного комітету Червоного Хреста і Женевська конференція 1864р. Міжнародні конференції з питань гуманітарного права. Міжнародне гуманітарне право як галузь міжнародного публічного права.

Тема 2. Джерела і принципи міжнародного гуманітарного права

Види джерел міжнародного гуманітарного права. Джерела загального та спеціального характеру. Глобальні та регіональні акти з прав людини. Право Женеви, право Гааги і право НьюЙорку. Принципи сучасного міжнародного гуманітарного права.

Тема 3. Поняття і види збройних конфліктів. Етапи війни

Поняття збройного конфлікту. Збройні конфлікти міжнародного і неміжнародного характеру. Сторони у міжнародному збройному конфлікті. Поняття «воюючої сторони». Поняття і умови проведення «гуманітарної інтервенції». Нейтралітет у війні. Початок війни та його правові наслідки. Об'явлення війни і початок бойових дій. Стан війни. Театр бойових дій. Правила ведення сухопутної і морської війни. Способи закінчення бойових дій.

Тема 4. Правове становище осіб у збройних конфліктах

Учасники війни та цивільне населення. Види учасників війни. Правовий статус комбатантів і некомбатантів. Правовий статус партизанів. Розвідники та лазутчики (шпигуни). Правове становище цивільного населення під час збройного конфлікту. Поняття держави-покровительки.

Тема 5. Режим військового полону та воєнної окупації

Поняття і ознаки військовополонених. Правовий статус військовополоненого. Інтернування військовополонених. Звільнення і репатріація військовополонених. Поняття воєнної окупації. Права і обов'язки держави-окупанта. Гарантії відносно цивільних осіб, які проживають на окупованих територіях.

Змістовий модуль 2. Міжнародне гуманітарне право у дії

Тема 6. Засоби і методи ведення війни

Поняття засобів і методів ведення війни. Повна та часткова заборона на деякі види засобів ведення війни. Заборона або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї. Заборона або обмеження застосування зброї масового ураження. Застосування ядерної зброї. Заборонені методи ведення війни. Розмежування понять «віроломство» та «військова хитрість».

Тема 7. Захист цивільних об'єктів і культурних цінностей у збройних конфліктах

Поняття воєнних і цивільних об'єктів. Об'єкти, що є культурними цінностями. Міжнародно-правові основи захисту цивільних об'єктів і культурних цінностей під час збройних конфліктів.

Міжнародний реєстр культурних цінностей, які перебувають під спеціальним захистом.

Тема 8. Відповідальність за злочини і правопорушення у сфері міжнародного гуманітарного права

Міжнародні акти про кримінальну відповідальність фізичних осіб за військові злочини та злочини проти людства. Поняття «військовий злочин», «злочин проти людства», «геноцид». Правила видачі осіб, які вчинили злочини у сфері міжнародного гуманітарного права. Міжнародні

трибунали ad hoc. Відповідальність за злочини у сфері міжнародного гуманітарного права в національному праві.

Тема 9. Міжнародно-правові засоби захисту прав людини у сфері міжнародного гуманітарного права

Міжнародно-правові процедури захисту прав людини. Розгляд доповідей держав про виконання взятих зобов'язань по захисту прав людини. Розгляд звернень про порушення прав окремих осіб та груп осіб. Правила розгляду індивідуальних скарг у Європейському Суді з прав людини. Розслідування випадків, що стосуються порушення прав людини. Діяльність Верховних комісарів ООН з прав людини та із справ біженців.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» (денна форма)

№ п/ п	Тема	Кількість годин					
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Тренінг, КПІЗ	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Філософія та основні категорії міжнародного гуманітарного права							
1.	Поняття і історія становлення міжнародного гуманітарного права	2	1	12	1	3	Тести, питання, кейси
2.	Джерела і принципи міжнародного гуманітарного права	2	1	12			Тести, питання, кейси
3.	Поняття і види збройних конфліктів. Етапи війни	4	2	12			Тести, питання, кейси
4.	Правове становище осіб у збройних конфліктах	2	1	12			Тести, питання, кейси
5.	Режим військового полону та воєнної окупації	2	2	12			Тести, питання, кейси
Змістовий модуль 2. Міжнародне гуманітарне право у дії							

6.	Засоби і методи ведення війни	4	2	11	2	3	Тести, питання, кейси
7.	Захист цивільних об'єктів і культурних цінностей у збройних конфліктах	2	2	12			Тести, питання, кейси
8.	Відповідальність за злочини і правопорушення у сфері міжнародного гуманітарного права	4	2	11			Тести, питання, кейси
9.	Міжнародно-правові засоби захисту прав людини у сфері міжнародного гуманітарного права	4	1	11			Тести, питання, кейси
	Всього	28	14	105	3	6	

(заочна форма)

№ п/ п	Тема	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
1.	Поняття і історія становлення міжнародного гуманітарного права	2	1	15
2.	Джерела і принципи міжнародного гуманітарного права	2	1	15
3.	Поняття і види збройних конфліктів. Етапи війни	2	1	15
4.	Правове становище осіб у збройних конфліктах	2	1	15
5.	Режим військового полону та воєнної окупації	-	-	15
6.	Засоби і методи ведення війни	-	-	15
7.	Захист цивільних об'єктів і культурних цінностей у збройних конфліктах	-	-	15
8.	Відповідальність за злочини і правопорушення у сфері міжнародного гуманітарного права	-	-	15
9.	Міжнародно-правові засоби захисту прав людини у сфері міжнародного гуманітарного права	-	-	18
	Всього	8	4	138

5. Тематика практичних занять з навчальної дисципліни «Міжнародне гуманітарне право»

Змістовий модуль 1.

Філософія та основні категорії міжнародного гуманітарного права

Практичне заняття № 1

Тема. Поняття і історія становлення міжнародного гуманітарного права

Мета: дослідження поняття та історії становлення міжнародного гуманітарного права.

Питання для обговорення:

Розвиток ідей гуманізму від найдавніших часів до сьогодення. Перші спроби нормативно-правового врегулювання правил ведення війни та поведіння із військовополоненими і мирним населенням. Створення Міжнародного комітету Червоного Хреста і Женевська конференція 1864р. Міжнародні конференції з питань гуманітарного права. Міжнародне гуманітарне право як галузь міжнародного публічного права.

Практичне заняття № 2

Тема. Джерела і принципи міжнародного гуманітарного права

Мета: дослідження джерел та принципів міжнародного гуманітарного права.

Питання для обговорення:

Види джерел міжнародного гуманітарного права. Джерела загального та спеціального характеру. Глобальні та регіональні акти з прав людини. Право Женеві, право Гааги і право НьюЙорку. Принципи сучасного міжнародного гуманітарного права.

Практичне заняття № 3

Тема. Поняття і види збройних конфліктів. Етапи війни

Мета: дослідження поняття і видів збройних конфліктів, етапів війни.

Питання для обговорення:

Поняття збройного конфлікту. Збройні конфлікти міжнародного і не міжнародного характеру. Сторони у міжнародному збройному конфлікті. Поняття «воюючої сторони». Поняття і умови проведення «гуманітарної інтервенції». Нейтралітет у війні. Початок війни та його правові наслідки. Об'явлення війни і початок бойових дій. Стан війни. Театр бойових дій. Правила ведення сухопутної і морської війни. Способи закінчення бойових дій.

Практичне заняття № 4

Тема. Правове становище осіб у збройних конфліктах

Мета: дослідження правового становища осіб у збройних конфліктах

Питання для обговорення:

Учасники війни та цивільне населення. Види учасників війни. Правовий статус комбатантів і не комбатантів. Правовий статус партизанів. Розвідники та лазутчики (шпигуни). Правове становище цивільного населення під час збройного конфлікту. Поняття держави-покровительки.

Практичне заняття № 5

Тема. Режим військового полону та воєнної окупації

Мета: дослідження режиму військового полону та воєнної окупації Питання для обговорення:

Поняття і ознаки військовополонених. Правовий статус військовополоненого. Інтернування військовополонених. Звільнення і репатріація військовополонених. Поняття воєнної окупації.

Права і обов'язки держави-окупанта. Гарантії відносно цивільних осіб, які проживають на окупованих територіях.

Змістовий модуль 2.

Міжнародне гуманітарне право у дії

Практичне заняття № 6

Тема. Засоби і методи ведення війни

Мета: дослідження засобів і методів ведення війни.

Питання для обговорення:

Поняття засобів і методів ведення війни. Повна та часткова заборона на деякі види засобів ведення війни. Заборона або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї. Заборона або обмеження застосування зброї масового ураження. Застосування ядерної зброї. Заборонені методи ведення війни. Розмежування понять «віроломство» та «військова хитрість».

Практичне заняття № 7

Тема. Захист цивільних об'єктів і культурних цінностей у збройних конфліктах

Мета: дослідження захисту об'єктів і культурних цінностей у збройних конфліктах..

Питання для обговорення:

Поняття воєнних і цивільних об'єктів. Об'єкти, що є культурними цінностями. Міжнародно-правові основи захисту цивільних об'єктів і культурних цінностей під час збройних конфліктів. Міжнародний реєстр культурних цінностей, які перебувають під спеціальним захистом.

Практичне заняття № 8

Тема. Відповідальність за злочини і правопорушення у сфері міжнародного гуманітарного права

Мета: дослідження відповідальності за злочини і правопорушення у сфері міжнародного гуманітарного права.

Питання для обговорення:

Міжнародні акти про кримінальну відповідальність фізичних осіб за військові злочини та злочини проти людства. Поняття «військовий злочин», «злочин проти людства», «геноцид». Правила видачі осіб, які вчинили злочини у сфері міжнародного гуманітарного права. Міжнародні трибунали ad hoc. Відповідальність за злочини у сфері міжнародного гуманітарного права в національному праві.

Практичне заняття № 9

Тема. Міжнародно-правові засоби захисту прав людини у сфері міжнародного гуманітарного права

Мета: дослідження міжнародно-правових засобів захисту прав людини у сфері міжнародного гуманітарного права.

Питання для обговорення:

Міжнародно-правові процедури захисту прав людини. Розгляд доповідей держав про виконання взятих зобов'язань по захисту прав людини. Розгляд звернень про порушення прав окремих осіб та груп осіб. Правила розгляду індивідуальних скарг у Європейському Суді з прав людини. Розслідування випадків, що стосуються порушення прав людини. Діяльність Верховних комісарів ООН з прав людини та із справ біженців.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) - форма організації навчання, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. КПЗ виконують студенти

самостійно під керівництвом викладачів, це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих у процесі лекційних, практичних занять.

Види КППЗ з навчальної дисципліни «Міжнародне гуманітарне право»:

- підготовка наукової статті або тез наукової доповіді до друку;
- участь у інтернет-конференціях;
- участь у студентських олімпіадах;
- написання есе, виконання творчих завдань;
- участь у командному проєкті.

Вид КППЗ погоджується з кожним студентом окремо.

Теми КППЗ погоджуються також індивідуально.

7. Самостійна робота

Самостійна робота, як одна із форм засвоєння навчального матеріалу у вільний від обов'язкових занять час і без участі викладача, передбачає особистісно-орієнтовану організацію самоосвіти студента. Організація самостійної роботи вимагає особливої уваги, тому що частина питань кожної теми виноситься на самостійне опрацювання студентами, а матеріал, передбачений для засвоєння під час самостійної роботи, виноситься на екзамен. Самостійна робота забезпечується необхідними навчально-методичними засобами (у тому числі конспектами лекцій, навчально-методичними розробками для самостійного вивчення дисципліни, періодичними виданнями). Студенти мають можливість самостійно опрацювати навчальний матеріал у бібліотеці, навчальних кабінетах і комп'ютерних класах з використанням мережі Інтернет, а також у домашніх умовах (при отриманні відповідного пакету навчально-методичної літератури).

№ п/п	Тематика	Денна форма	Заочна форма
1.	Поняття і історія становлення міжнародного гуманітарного права	12	15
2.	Джерела і принципи міжнародного гуманітарного права	12	15
3.	Поняття і види збройних конфліктів. Етапи війни	12	15
4.	Правове становище осіб у збройних конфліктах	12	15
5.	Режим військового полону та воєнної окупації	11	15
6.	Засоби і методи ведення війни	11	15
7.	Захист цивільних об'єктів і культурних цінностей у збройних конфліктах	12	16
8.	Відповідальність за злочини і правопорушення у сфері міжнародного гуманітарного права	11	16
9.	Міжнародно-правові засоби захисту прав людини у сфері міжнародного гуманітарного права	11	16
	Всього	105	138

8. Тренінг з дисципліни

Тематика тренінгу

1. Відповідальність за порушення норм МГП РФ під час збройної агресії проти України.

Порядок проведення тренінгу

1. Ознайомитися з порушеннями норм МГП з 24 лютого 2022 року. До уваги можна також брати період з 2014 року.
2. Представити результати аналізу у вигляді командного проєкту.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

В процесі вивчення дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» використовуються засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування; залікове модульне опитування; командні проєкти; аналітичні звіти, реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань і досліджень; ректорська контрольна робота. Підсумковою формою контролю є залік. При вивченні навчальної дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» використовуються наступні методи навчання: лекції, семінарські заняття, індивідуальні заняття, виконання наукових робіт під керівництвом викладача.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Міжнародне гуманітарне право» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Для заліку

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3
30	30	40
Усне опитування під час занять (1-5 теми) – 10 балів за тему – макс. 50 балів Модульна контрольна робота – макс. 50 балів	Усне опитування під час занять (6-9 теми) – 10 балів за тему – макс. 40 балів Модульна контрольна робота – макс. 60 балів	Підготовка КПЗ – макс. 40 балів. Захист КПЗ – макс. 40 балів Участь у тренінгах – макс. 20 балів

Шкала оцінювання

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
---	--------------	------------

1.	Фліпчарт	1-9
2.	Ноутбук	1-9
3.	Проектор	1-9
4.	Smart TV	1-9

12. Рекомендована література

1. Грушко М. В. Міжнародне гуманітарне право : навчально-методичний посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права, професора О. В. Бігняка. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 136 с.
2. Звичаєві норми міжнародного гуманітарного права / передм. Т.Р. Короткий, Є.В. Лук'янченко ; вступ. стаття М.М. Гнатовський. – Одеса : Фенікс, 2017. – 40 с.
3. Мельцер Н. Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс. МКЧХ, 2021. 398 с.
4. Сенаторова О. В. Права людини і збройні конфлікти : навч. посіб. / О. В. Сенаторова. – Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. – 208 с.
5. The Oxford Guide to International Humanitarian Law Edited by Ben Saul, Daro Akande. Oxford: Oxford University Press, 2020.

13. Інформаційні ресурси

1. База даних щодо національної імплементації МГП – <https://www.icrc.org/ihl-nat>
2. Збірник прецедентів, що стосуються МГП (онлайн-баданих) – <https://www.icrc.org/casebook/>
3. Збірник прецедентів, що стосуються МГП (у PDF-форматі та паперова версія) – <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/publication/p0739.htm>
4. Інформаційний бюлетень МКЧХ з питань права та політики (ICRC Law and Policy Newsletter) – <https://www.icrc.org/en/law-and-policy-newsletters>
5. Курс електронного навчання «Вступ до Міжнародного гуманітарного права» – <https://www.icrc.org/en/onlinetraining-centre>
6. Міжнародний журнал Червоного Хреста – <https://www.icrc.org/eng/resources/international-review/index.jsp>
7. Онлайн-база даних міжнародних договорів, держав-учасниць та коментарів – <http://www.icrc.org/ihl>
8. Сайт досліджень з МГП – <http://www.ihl.ihlresearch.org>
9. Сайт конкурсу Ж. Пікте – <http://www.concourspictet.org>
10. Сайт Міжнародного кримінального суду – <http://www.icc.int>
11. Сайт Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця – <http://www.redcross.int>
12. Сайт Міжнародної гуманітарної комісії з встановлення фактів – <http://www.ihffc.org>
13. Сайт Міжнародної Федерації товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця – <http://www.ifrc.org>
14. Сайт МКЧХ – <http://www.icrc.org>
15. Сайт ООН – <http://www.un.org>

14. Рекомендований курс для здобуття неформальної освіти

Курс «Вивчаючи міжнародне гуманітарне право» – https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+IHLAW101+2021_T3/about